

Dubbelpublikaties: een wonderbaarlijke vermenigvuldiging

Patiëntgebonden onderzoek wordt naar opzet, toestemming van de patiënten, medisch-ethische beoordeling, statistische bewerking en presentatie steeds meer aan formele regels onderworpen. Dat geldt ook voor publikatie van de resultaten van dat onderzoek en daarvoor zijn internationaal regels overeengekomen. 'The International Committee of Medical Journal Editors', naar hun eerste plaats van bijeenkomst de 'Vancouver-groep' genoemd, heeft daarvoor al in 1978 de uniforme eisen voor manuscripten aangeboden aan biomedische tijdschriften opgesteld en ze sindsdien steeds aangevuld en verbeterd.¹ Ruim 600 tijdschriften volgen deze regels, waaronder dit Tijdschrift, dat de uitvoerige voorschriften in vertaling verschaft.²

De verkorte versie van deze voorwaarden voor inzending van kopij staan nagenoeg wekelijks aan de binnenzijde van de omslag van het Tijdschrift. Inhoudelijk is voorwaarde 1b het belangrijkste: bij inzending verklaart de auteur dat het manuscript niet tezelfdertijd aan een ander tijdschrift is aangeboden, elders is geaccepteerd voor publikatie of reeds is gepubliceerd. Die eis is even redelijk als duidelijk en wil voorkomen dat oorspronkelijk werk bij herhaling als zodanig wordt gepubliceerd. Het zou de auteurs onverdiende citaties bezorgen, databanken vervuilen en tijdschriften zonder noodzaak ertoe brengen bekend materiaal opnieuw te publiceren.

Op die regel zijn natuurlijk uitzonderingen. Nederlandse klinische onderzoekers publiceren belangrijk werk vaak primair in Engelstalige tijdschriften met een uitgebreide lezerskring en grote invloed. Zij verwerven daarmee aandacht en een hogere sport op de ladder van de citatie-index. Hun onderzoek is deels verricht met hulp van Nederlandse patiënten, Nederlandse subsidies of onderzoeksgelden en heeft naar conclusies ook belang voor de Nederlandse geneeskunde en gezondheidszorg. In dat geval bestaat er de mogelijkheid tot dubbelpublikatie, waarbij beide tijdschriftredacties moeten worden ingelicht en akkoord moeten gaan, en waarbij bij de herhaalde publikatie moet worden vermeld dat het een dubbelpublikatie is en de volledige verwijzing naar het artikel in het eerste tijdschrift moet worden afgedrukt.

Niet alle onderzoek dat door Nederlandse klinici in buitenlandse tijdschriften wordt of is gepubliceerd, leent zich voor hernieuwde publikatie in dit Tijdschrift, omdat het soms zeer technisch of zeer specialistisch is, zelfs al zou aanpassing voor ons lezerspubliek plaatsvinden. Het gaat vrijwel altijd om oorspronkelijke stukken. Daarvan publiceren wij er jaarlijks 160-200, waarvan 5-10 een dubbelpublikatie zijn. Het initiatief tot herhaalde publikatie wordt soms door auteurs genomen, soms wordt dat door de hoofdredactie verzocht. De formele weg tussen auteurs, buitenlandse redacties en de redactie van dit

Zie ook de artikelen op bl. 593 en 612.

Tijdschrift heeft zelden problemen gegeven als die correct werd bewandeld.

Van die rechte weg wordt door Nederlandse auteurs vaak afgeweken, zoals blijkt uit het bibliometrisch onderzoek van Barnard en Overbeke, gedaan in het redactiekantoor met behulp van medische databanken die controle van de literatuur mogelijk maken.³ Die steekproef stemt niet vrolijk, want 1 op de 9 oorspronkelijke stukken mag die naam niet dragen, omdat het artikel eerder elders is gepubliceerd zonder dat te vermelden. Soms gaan redacties niet vrijuit, omdat ze het artikel wel als dubbelpublikatie hebben aanvaard maar niet als zodanig hebben vermeld bij publikatie. Vaker zijn de auteurs echter verantwoordelijk. Desgevraagd leveren zij allerlei verklaringen, van onbekendheid met de regels tot kritiek op de redactie, omdat die het stuk door herschrijving op het andere heeft laten lijken. Gezien de tijdspanne waarin de steekproef is onderzocht, lijkt het aannemelijk dat het werkelijke aantal dubbelpublikaties hoger ligt en dus aanzienlijk is. Er is nauwelijks internationaal vergelijkingsmateriaal ter beschikking.

De vraag is wat de hoofdredactie tegen ongemelde dubbelpublikaties kan doen. De redactie van *British Medical Journal* heeft voor de schandpaal gekozen: de auteurs van een niet gemelde maar wel in het blad afgedrukte dubbelpublikatie worden gekapitteld in een redactioneel naschrift. *The New England Journal of Medicine* zal zelfs het onterecht gepubliceerde artikel terugtrekken, hetgeen ook in de databanken wordt verwerkt. De auteurs komen ongetwijfeld ook op een zwarte lijst, zodat nieuwe publikaties van dezelfde auteurs bij aanbieding gecontroleerd zullen worden op hun oorspronkelijkheid door zoeken in de medische databestanden. Dat te doen voor iedere aanvaarde bijdrage is een onmogelijke taak, zodat strafexercities een tamelijk willekeurig karakter hebben. Niettemin zal ook de hoofdredactie van het Tijdschrift niet als zodanig vermelde dubbelpublikaties, indien herkend, weigeren en indien pas tijdens of na publikatie herkend, ze alsnog als herhaalde publikatie zonder melding brandmerken in een naschrift of door middel van retractie. Het verkeer tussen hoofdredactie en auteurs is immers gebaseerd op vertrouwen en gaat ervan uit dat inzenders geacht mogen worden de regels voor aanbieding van kopij, die hier en elders dezelfde zijn, te kennen en ze na te leven.

Belangrijker is het voorkomen van ongemelde dubbelpublikatie en de verantwoording daarvoor ligt bij de auteurs en de leiders van onderzoeksgroepen. De publikatiedruk is hoog, vanwege carrière, subsidies, competi-

tie of zelfwaardering, maar eerlijkheid duurt ook hier het langst. De tijd dat het aantal publikaties de maat aller academische dingen was, is al lang voorbij, omdat niet alleen geteld maar ook gewogen wordt en er ook andere methoden van beoordeling van wetenschappelijke kwaliteit bestaan.

In 1975 bleek hoe publikatiedruk een jonge Amerikaanse onderzoeker ertoe gebracht had een geslaagd zwart huidtransplantaat op een witte muis te imiteren door het transplantaat met een zwarte viltstift te kleuren. Hij werd ontslagen, maar later onderzoek toonde aan hoezeer zijn chef had gefaald in de begeleiding en alleen maar resultaten afdwong. Het was het begin van een lange reeks ontdekkingen van wangedrag en fraude bij medisch onderzoek en het publiceren van de resultaten ervan, dat recent uitvoerig is geanalyseerd.⁴

Publikatiedruk is dus een afgeleide van een groter belang, van wetenschappelijke produktie, van industriële inmenging of simpelweg van persoonlijke ijdelheid of ambitie. Dat daarbij regels maar ook goed vertrouwen

wordt geschonden, is niet verwonderlijk en ook niet van vandaag of gisteren, want Galilei, Newton, Dalton, Mendel en ook Pasteur zijn verdacht van manipulatie van gegevens in hun geschriften.⁵ De omvang van het medisch wetenschappelijk bedrijf, de belangen en bedragen die ermee gemoeid zijn en de voortdurende competitie, maken het aantal schendingen in verhouding groot. De remedie is niet allereerst verscherpte redactionele controle, maar meer gewetensonderzoek bij de auteurs.

LITERATUUR

- 1 International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. *Br Med J* 1991; 302: 338-41.
- 2 Anonymus. Uniforme voorschriften voor inzenders van manuscripten naar biomedische tijdschriften. Amsterdam: Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, 1991.
- 3 Barnard H, Overbeke AJPM. Dubbelpublikatie van Oorspronkelijke stukken in en uit het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde. *Ned Tijdschr Geneeskd* 1993; 137: 593-7.
- 4 Lock S, Wells F. Fraud and misconduct in medical research. London: BMJ Publishing Group, 1993.
- 5 Broad W, Wede N. *Betrayers of the truth*. New York: Simon and Schuster, 1982.

Oorspronkelijke stukken

Dubbelpublikatie van Oorspronkelijke stukken in en uit het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde

H. BARNARD EN A. J. P. M. OVERBEKE

Zie ook de artikelen op bl. 592 en 612.

INLEIDING

Met het doel de medisch-wetenschappelijke literatuur overzichtelijker en beter toegankelijk te maken, verscheen in 1979 de eerste versie van de 'Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals', opgesteld door een groep redacteurs van vooraanstaande medische tijdschriften. Latere versies van deze 'Vancouver-regels' worden door veel tijdschriften, waaronder het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTvG)*, gebruikt.^{1,2} Indien deze voorschriften worden nageleefd, wordt het mogelijk om onafhankelijk van elkaar gepubliceerde gegevens op hun onderlinge samenhang te onderzoeken (meta-analyse).

Zeker nu gebruik kan worden gemaakt van elektronische gegevensbestanden is eenmalige publikatie van onderzoeksresultaten voldoende. Desondanks bieden de

SAMENVATTING

Doel. Vaststellen van het aantal reglementaire (aan de Vancouver-regels beantwoordende) en niet-reglementaire dubbelpublikaties van Oorspronkelijke stukken (OS) in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTvG)*.

Opzet. Retrospectief bibliometrisch onderzoek gevolgd door interviews.

Plaats. Het redactiekantoor van het *NTvG*.

Methode. Van de eerste en de tweede auteur van 172 OS (alle 95 OS uit de eerste helft van 1990 en alle 77 OS uit de eerste helft van 1992) werden alle medisch-wetenschappelijke publikaties met dezelfde strekking, gepubliceerd in 1990-1992, opgezocht. Aansluitend werden de auteurs telefonisch benaderd om de achtergrond van deze dubbelpublikaties te achterhalen.

Resultaten. Van 2 OS werden de corresponderende artikelen niet gevonden. Van de resterende 94 OS uit de eerste helft van 1990 bleken 11 (12%) opnieuw gepubliceerd, alle zonder dat dit reglementair in een voetnoot stond vermeld (bij 4 was het tijdschrift daarvoor verantwoordelijk, bij 7 waren de auteurs verantwoordelijk). Van de resterende 76 OS uit de eerste helft van 1992 bleken er 12 reeds eerder gepubliceerd, 5 reglementair en 7 (9%) niet-reglementair. Niet-reglementaire dubbelpublikatie was te wijten aan onjuiste interpretatie van de Vancouver-regels door de auteurs.

Conclusie. Van de OS in het *NTvG* wordt minimaal 14% eerder of later elders gepubliceerd, 11% zonder vermelding daarvan volgens de Vancouver-regels.

Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, Amsterdam.
H. Barnard, arts-stagiair; dr. A. J. P. M. Overbeke, uitvoerend hoofdredacteur.
Correspondentie-adres: H. Barnard, Adm. de Ruyterweg 85, 1056 ET Amsterdam.